

Отже, проаналізовані вище підходи дозволять нам якісно реалізувати структурно-функціональну модель формування творчих умінь образотворчого характеру у майбутніх вихователів, спрогнозувати майбутній результат і спланувати хід діяльності задля його досягнення; наочно продемонструвати для всіх учасників навчального процесу структуру створюваного об'єкта, оцінити результати усіх циклів технології формування творчих умінь образотворчого характеру у студентів.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку вбачаємо в розробці системи підготовки майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу відповідно до європейських освітніх стандартів шляхом інтеграції й модернізації освітньої діяльності.

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Устинович Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Громова Н. В. Системний підхід до творчої самореалізації учня в евристичному навчанні / Н. В. Громова // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – Ч. 2. – С. 274–278.
3. Зязюн І. А. Культура в контексті політики та освіти / І. А. Зязюн // Мистецтво та освіта. – 1998. – № 2. – С. 2–8.
4. Лозова В. І. Стратегічні питання сучасної дидактики / В. І. Лозова // Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні. – Харків : ОВС, 2002. – Ч. І. – С. 96-97.
5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва / Галина Миколаївна Падалка. – К.: Освіта України, 2010. – 274 с.
6. Рудницька О. П. Музика і культура особистості: проблеми сучасної освіти: [навч. посіб.] / О. П. Рудницька. – К. : ІЗМН, 1998. – 248с.
7. Сисоєва С. О. Розвиток освіти в умовах полікультурного глобалізованого світу / С. О.Сисоєва // Проблеми полікультурності у неперервній професійній освіті : наук. видання / за ред. К. В. Балабанова, С. О. Сисоєвої, І. В. Соколової. – Маріуполь : Ноулідж, 2001. – С. 11–18.

The article deals with the conceptual framework of the process of formation preschool educational institutions' future educators' art nature creative skills. The author theoretically grounded nature of the system, person-activity, and cultural competency approaches as scientific and methodological basis of experimental research program.

Key words: *conceptual approaches and art nature creative skills, professional training, system, creativity, culture, competence.*

УДК 378. 14
ББК Ч 74. 261

Галина Борин

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО КЕРІВНИЦТВА ОБРАЗОТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ

В статті обґрунтовано необхідність забезпечення в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу сукупності організаційно-педагогічних умов, які б сприяли успішному формуванню готовності майбутніх вихователів ДНЗ до керівництва образотворчою діяльністю дітей дошкільного віку шляхом засвоєння змісту нормативних навчальних дисциплін.

Ключові слова: *професійна підготовка, діти дошкільного віку, організаційно-педагогічні умови, образотворча діяльність.*

Постановка проблеми. Орієнтація на творчий розвиток особистості є світоглядною засадою сучасного виховання та освіти. Проблема своєчасного

виявлення інтересів, здібностей і нахилів дітей, створення належних умов задля художньо-естетичного виховання та розвитку вихованців є актуальними на сучасному етапі. Означене зумовлює необхідність формування у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів художньо-конструктивної готовності до керівництва образотворчою діяльністю вихованців. У зв'язку з цим вищий навчальний заклад повинен забезпечити відповідні умови, які б сприяли успішному формуванню готовності до майбутньої професійної діяльності в зазначеному аспекті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання забезпечення належних умов підготовки студентів у ВНЗ порушено у працях таких учених як О. Абдуліна, О. Бондаренко, М. Манько, О. Рибалка тощо. Педагогічні умови щодо моделювання майбутньої професійної діяльності відображено в дослідженнях А. Кубишевої, А. Кучерявого, Р. Скульського, М. Щербаня тощо. Особливості формування художніх і конструктивних умінь майбутніх педагогів висвітлено у дослідженнях Н. Голоти. Сучасність вимагає від вихователя дошкільного навчального закладу уміння критично оцінити нові факти, ідеї, явища, здатності до сприйняття, осмислення, відбору та використання нової інформації. Знання, набуті студентами за період навчання, мають стати основою задля подальшої самоосвіти, орієнтування та застосування їх у непередбачуваних умовах.

За твердженнями дослідників (Л. Божович, І. Глінська, Л. Коваль та ін.) у дошкільників спонтанно формується естетична оцінка до дійсності, мистецтва, художніх образів. Вивчення стану досліджуваної проблеми в практиці ДНЗ дає підстави стверджувати, що у процесі некваліфікованого керівництва вихователем образотворчою діяльністю дитина втрачає інтерес до образотворчої та конструктивної діяльності, гальмується розвиток її творчих здібностей. Отож опанування необхідними професійними знаннями та вміннями задля належного керівництва художньо-творчою діяльністю дітей дасть змогу майбутньому вихователю успішно вирішувати педагогічні завдання, вміло керувати мистецькою діяльністю вихованців, удосконалювати власну професійну майстерність.

Формулювання цілей статті. В статті проаналізуємо шляхи удосконалення підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до керівництва образотворчою діяльністю дітей дошкільного у процесі засвоєння змісту нормативних навчальних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. В основі організації образотворчої діяльності дошкільників покладено тісний взаємозв'язок між поняттями “культура”, “мистецтво” та “освіта”. Практика підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів до керівництва образотворчою діяльністю дітей базується на досвіді, накопиченому педагогікою та психологією у сфері дошкільної освіти на основі вихідних теоретичних положень особистісно-орієнтованих програм і педагогічних технологій розвитку дітей. Образотворча діяльність в сучасних дослідженнях трактується як одна з форм художнього освоєння дитиною навколишньої дійсності, в процесі якої вона за допомогою художніх засобів відображає світ. При взаємозв'язку навчання і творчості, на думку Т.С. Комарової [2], дитина має можливість самостійно освоювати різні художні образи, експериментувати, знаходити способи передачі образу в малюнку, ліпленні, аплікації. Згідно досліджень учених (Т. Доронової, Т. Комарової, Н. Сакуліної), образотворча діяльність дітей дошкільного віку має свою специфіку, структуру і характеризується такими етапами: *репродуктивним* (оволодіння знаннями, вміннями діяти за зразком); *виконавським* (уміння діяти без зразка, застосовуючи засвоєні навички та вміння); *продуктивним* (уміння вносити

власні елементи, діяти без допомоги дорослого при виборі змісту, засобів здійснення поставленої мети); *творчим* (уміння вносити зміни, знаходити оригінальні рішення, перетворювати дійсність). У процесі малювання, ліплення, аплікування дитина відчуває різноманітні почуття: радіє створеному ним красивому зображенню, засмучується, якщо щось не виходить, прагне подолати труднощі або пасує перед ними.

Художньо-естетичне виховання дітей дошкільного віку на сучасному етапі має сприяти розвитку їхніх природних здібностей, уяви, фантазії, формувати творчу особистість дитини. Реалізувати ці завдання варто на основі інтеграції різних форм роботи з дітьми (заняття, самостійна художня діяльність, свята, розваги, гурткова робота). Особливу увагу слід зосередити на комплексному використанні творів музичного, театрального, образотворчого мистецтва в сенсі загальнолюдської і національної культури, організовуючи цілеспрямоване педагогічне спілкування дітей у середовищі мистецтва (живопису, скульптурі, архітектурі, музиці, літературі тощо). Реалізація такого підходу сприятиме збагаченню досвіду дітей щодо естетичного бачення навколишньої дійсності, активізації дитячої творчості в процесі художньо-практичної діяльності шляхом поетапного спостереження об'єктів, явищ довкілля у природному середовищі, розглядання творів образотворчого, декоративно-вжиткового мистецтва, подальшого ознайомлення через музичні й літературні твори. Завершальним етапом цього інтегрованого процесу естетичного пізнання світу має стати творча художньо-практична діяльність дітей дошкільного віку.

Успішне засвоєння студентами навчального матеріалу, розвиток умінь та навичок організації творчої роботи з дітьми дошкільного віку передбачає розробку з подальшою реалізацією педагогічних умов. Вони ґрунтуються на дидактичних принципах, містять певні вимоги до навчально-виховного процесу у ВНЗ, спрямованого на формування професійної готовності майбутніх фахівців до означеного виду діяльності. Нормативна навчальна дисципліна “Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей” включає п'ять змістових модулів, тематика яких відповідає основним розділам курсу: “Основи образотворчої грамоти” (передбачає оволодіння різноманітними техніками у створенні малюнка, аплікації, витинання та конструювання; уточнення та систематизацію знань студентів про різновиди образотворчого мистецтва, правила і прийоми виконання зображення на площині, виражальні можливості різноманітних технік і матеріалів, художнє сприймання та оцінювання мистецьких творів); “Психолого-педагогічні основи образотворчої діяльності дітей дошкільного віку” (вікові, психологічні та анатомо-фізіологічні особливості розвитку образотворчої діяльності дітей дошкільного віку та методика організації художньо-творчої діяльності вихованців, специфіка оцінювання її результатів); “Педагогічні умови опанування дітьми дошкільного віку основами образотворчої діяльності” (формування у студентів теоретичних знань і практичних умінь, які забезпечують успішне керівництво навчальною й творчою діяльністю дошкільників; “Методика керівництва зображувальною діяльністю дітей дошкільного віку” (ознайомлення студентів з основами теорії та історії образотворчого мистецтва, з особливостями розвитку у дітей дошкільного віку творчих здібностей і шляхів формування у них інтересу до різних видів образотворчої діяльності); “Розвиток особистості дитини засобами образотворчої діяльності” (формування готовності до педагогічної підтримки обдарованих дітей, оволодіння студентами майстерністю виконавської діяльності у відповідних видах художнього процесу, визначення змісту задуму, обрання засобів виразності; володіння культурою сприймання творів образотворчого

мистецтва та дитячої зображувальної продукції; володіння методами стимулювання та активізації творчої діяльності вихованців).

Структуру методичного забезпечення кожного модуля утворюють: зміст теоретичних знань; перелік основної та додаткової літератури; плани практичних та семінарських занять, які включають питання для обговорення та завдання для практичної роботи; перелік завдань для самостійної роботи, а також інструктивно-методичні матеріали щодо їх виконання; завдання для модульного контролю. Задля належного методичного забезпечення курсу “Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва образотворчою діяльністю дітей” розроблено систему завдань для практичної роботи. Зміст кожного завдання побудовано таким чином, щоб створити умови для його раціонального засвоєння. Це передбачає: ознайомлення із основними поняттями певної теми; ознайомлення із творами відповідного виду образотворчого мистецтва; практичну роботу зі створення власного художнього образу згідно до завдання із використанням способів зображення, виражальних засобів та техніки виконання; розробку конспекту заняття задля використання у практичній майбутній діяльності під час проходження виробничої практики у дошкільному навчальному закладі.

Освітній процес у ДНЗ передбачає різні види дитячої діяльності (зокрема і гурткової роботи), адекватні вікові вихованців і сприятливі для подальшого розвитку кожної маленької особистості в усіх сферах життєдіяльності. Задля цього педагог повинен вільно володіти широким арсеналом організаційних форм, засобів, методів і прийомів освітнього впливу на вихованців. Дитяча життєдіяльність у ДНЗ передбачає педагогічно виважене поєднання організованого та самостійного, вільного типів діяльності дошкільників. Тому важливого значення надаємо усвідомленню студентами того, що успішний художньо-естетичний розвиток дітей зумовлено дотриманням низки методичних принципів, це зокрема урахування вікових, індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку; врахування національних, культурних, регіональних особливостей і традицій. Про поживлення роботи з естетичного виховання на практиці свідчить поява і розширення мережі дошкільних закладів художньо-естетичного спрямування, при яких функціонує чимало різних гуртків, студій.

Отож завдання вищого навчального закладу вбачаємо в забезпеченні таких організаційно-педагогічних умов, які б сприяли формуванню позитивної мотивації, інтересу до керівництва образотворчою діяльністю дітей дошкільного віку, завдяки яким студенти могли б набувати необхідних знань, умінь та навичок, формувати і розвивати професійно-особистісні якості.

Належного значенню слід приділити формуванню позитивної мотивації щодо формування художніх та конструктивних умінь майбутнього педагога. Під мотивом дослідники розуміють внутрішнє спонукання особистості до певного виду активності (діяльність, спілкування, поведінка), що є неподільний від задоволення певної потреби. Відповідно, пізнавальна мотивація – інтерес до навчання – є важливим фактором досягнення успіхів у навчанні. Поняття мотивації є комплексним і включає в себе мотиви, ціннісні орієнтації, ставлення й інтереси. Отож, під час викладання методик навчання та виховання дошкільників у ВНЗ варто враховувати те, що на мотивацію навчання студентів впливають зміст навчального матеріалу, організація навчально-пізнавальної діяльності, методи оцінювання діяльності студентів та ін. Окрім того, ученими виявлено, що висока позитивна

мотивація функціонує як компенсуючий фактор у випадку недостатньо високих здібностей [1, с. 266].

Розвитку мотивації, що є основою орієнтування студента на професію педагога, зокрема на вивчення та усвідомлення основних аспектів керівництва образотворчою діяльністю дітей дошкільного віку зазвичай сприяють професійна спрямованість педагогічної підготовки, а також професійна спрямованість особистості викладача у ВНЗ, який є особистим прикладом, прагне зміцнити у студентів любов до майбутньої педагогічної діяльності цікавим емоційним викладом навчального матеріалу, застосовує творчі підходи у роботі зі студентами. Тому під час лекцій вводимо такі проблемні запитання, які потребують від майбутніх педагогів припущень, пошуку правильної відповіді, сприяють активізації мислення (Чи змінюються методи та прийоми навчання образотворчому мистецтву впродовж дошкільного віку? Якщо змінюються, то чим це зумовлено? Яку роль у підготовці вихователя відіграє оволодіння художніми і конструктивними вміннями? Назвіть педагогічні вимоги до проведення занять з образотворчого мистецтва на сучасному етапі. Як впливає гурткова робота художньо-естетичного циклу на розвиток творчих здібностей дітей?) Використання різноманітного наочного матеріалу у ході лекції (схеми, таблиці, зразки робіт дітей та вихователів, фотографії, роботи народних умільців тощо) підвищує зацікавленість студентів темою заняття, підсилює їхню активність, сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Вивчення та усвідомлення майбутніми педагогами впливу образотворчого мистецтва на формування та розвиток майбутньої особистості спонукатимуть студентів до якіснішого засвоєння знань, формування художніх та конструктивних умінь, активізації навчально-дослідницької діяльності.

Важливого значення варто надавати забезпеченню постійної активності студентів шляхом включення в зміст їхньої підготовки задач, адекватних задачам формування творчого мислення. Задля реалізації такої мети, на практичних заняттях, на яких майбутні вихователі оволодівають навичками виготовлення виробів з різних матеріалів, значна увага приділяється розробці конспектів занять з образотворчого мистецтва, їх моделюванню в аудиторії. Задля реалізації цієї мети студенти виконують наступні завдання: прослідкуйте і запишіть, якими матеріалами і обладнаннями обладнано одну з вікових груп ДНЗ (їх якість, умови зберігання); визначте час проведення занять, кількість присутніх дітей; зробіть фотографічний запис одного з занять (тривалість кожної частини, активність, зацікавленість дітей, етапи виконання роботи, методи і прийоми, які застосовувались вихователем).

Також студенти залучаються до естетичного оформлення приміщень ДНЗ, виконують письмові творчі завдання: скласти колективну творчу композицію; розробити блок запитань, які б дозволили з'ясувати рівень сформованості у дітей уявлень про техніку зображення; оформити альбом із зразками іграшок способом вирізання, комбінування і наклеювання геометричних фігур, казкових персонажів, квітів тощо; дібрати гру, яка б вдосконалювала вміння дітей у виготовленні площинних виробів; запропонувати власну концепцію організації образотворчої діяльності дітей (від одного до трьох років; від трьох до шести років; для різновікової групи); з'ясувати, чому в особистісно-орієнтованій моделі навчання домінуюча роль належить самостійній образотворчій діяльності дітей.

У професійній підготовці майбутніх вихователів до керівництва образотворчим мистецтвом дітей дошкільного віку необхідно забезпечити такі умови, які б переводили навчально-пізнавальну діяльність студентів у пізнавально-професійну діяльність під керівництвом викладача ВНЗ. Тому належну роль відводимо організа-

ції навчально-виховного процесу, в якому студент виступав би в позиції суб'єкта, що усвідомлює цінність набуття художньо-конструктивного досвіду та його професійно-компетентної реалізації в практиці. Включення майбутнього педагога в начально-виховну діяльність супроводжується співвіднесенням індивідуальних можливостей, здібностей з вимогами змісту і умов самої діяльності (навчальної і майбутньої професійної) з погляду успішного її виконання. Задля реалізації такої мети вводимо диференційовані завдання, які забезпечують студенту можливість творчого вибору під час виготовлення того чи іншого виробу, самостійного добору матеріалів. Такій роботі передують оптимальний вибір форм, методів навчання викладачем ВНЗ; систематизація та професійна спрямованість змісту нормативних навчальних дисциплін як основи теоретичної і практичної підготовки майбутніх педагогів-вихователів до керівництва образотворчою діяльністю дітей дошкільного віку; активізація навчально-пізнавальної та навчально-дослідницької діяльності студентів; співтворча суб'єкт-суб'єктна взаємодія викладача зі студентами з урахуванням індивідуальних особливостей та можливостей студентів. Це забезпечує транспозицію реальних ситуацій навчально-виховного процесу ВНЗ у професійну діяльність майбутніх педагогів шляхом моделювання форм роботи з дітьми на практичних заняттях (ділова гра "Дизайн у роботі з викидним матеріалом"), навчально-педагогічні ігри (ділові та рольові), аналіз педагогічних ситуацій майбутньої професійної діяльності; контроль якості навчально-пізнавальної діяльності з подальшим корегуючим впливом під час практики та практичних занять; визнання за студентом права на помилку з обов'язковим аналізом її причин, окресленням шляхів її подолання; налаштування студентів на саморозвиток, самовдосконалення, самореалізацію.

Висновки. Виокремлені нами шляхи удосконалення підготовки майбутніх фахівців до керівництва образотворчою діяльністю дітей дошкільного віку у ВНЗ зумовлюють визнання того факту, що педагог відображає не тільки професійну сутність, а й внутрішньо-особистісну. Відповідність зазначеним аспектам підготовки дасть змогу не лише навчати майбутнього фахівця основним формам, методам, прийомам та принципам керівництва образотворчою діяльністю дітей, а й забезпечуватиме професійний розвиток на особистісному рівні як у навчальній, так і у майбутній професійній діяльності. Подальшого вирішення потребує проблема розвитку творчого потенціалу особистості студента в процесі підготовки майбутнього вихователя ДНЗ до керівництва художньою працею дітей дошкільного віку шляхом засвоєння змісту нормативних навчальних дисциплін.

1. Карпенко О.Г. Соціальний працівник: деякі аспекти професійної підготовки: навчально-методичний посібн. / О.Г. Карпенко. – К.: Держ. ін-т розвитку сім'ї та молоді, 2007. – 144 с.
2. Т. Комарова. Образотворча діяльність в дитячому садку / Т.С. Комарова. – Х.: Видавництво "Ранок", 2007, – 176 с.
3. Мотивация и мотивы / Е. Ильин. – СПб.: Питер, 2003. – 512 с.
4. Голота Н.М. Формування художніх і конструктивних умінь у майбутніх вихователів дошкільних закладів: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд.пед.наук: спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / Н.М. Голота. – К., 2000. – 21с.

The necessity of security the joint organizing-pedagogical conditions in the educational process of higher educational institution, which would contribute to successful forming of future educators' readiness to leadership of preschool age children' manual work through the mastering of standard subjects' content are substantiated in the article.

Key words: professional training, preschool age children, organizing-pedagogical conditions, manual work.